

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ Й ОФОРМЛЕННЯ
ВИПУСКНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ
З ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА**

(для ОС «бакалавр», «магістр» зі спеціальності
014 Середня освіта (Образотворче мистецтво))

Укладачі: О. Музика, М. Пічкур

Умань
Візаві
2020

УДК 378.147.091.33-028.42(072)
М54

Рецензенти:

Сотська Г. І., доктор педагогічних наук, професор, Член-кореспондент НАПН України, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України;

Мужикова І. М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Методичні рекомендації до виконання й оформлення випускних кваліфікаційних робіт для здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями зі спеціальності 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво) рекомендовані до друку на засіданні Вченої ради факультету мистецтв (протокол № 9 від «27» лютого 2020 року).

Методичні рекомендації до виконання й оформлення випускних кваліфікаційних робіт з образотворчого мистецтва: (для ОС «бакалавр» та ОС «магістр» зі спеціальності 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво) / Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ф-т мистецтв, Каф. образотворч. мистецтва; уклад.: О. Музика, М. Пічкур. – Умань: Візаві, 2020. – 48 с.

Методичні рекомендації є допоміжним матеріалом щодо підготовки кваліфікаційних робіт для майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Вони розкривають зміст, провідні аспекти, етапність виконання художньо-творчих проєктів та пояснювальної записки до них відповідно до сучасних тенденцій освітнього процесу у закладі вищої освіти.

УДК 378.147.091.33-028.42(072)

ПЕРЕДМОВА

Підсумкова атестація здобувачів вищої освіти в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини здійснюється відповідно до Закону України «Про вищу освіту», нормативних актів Міністерства освіти і науки України, «Положення про організацію освітнього процесу» та «Положення про атестацію здобувачів вищої освіти в Університеті».

Виконання кваліфікаційної роботи зі спеціальності 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво) за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти передбачено навчальними планами та освітньо-професійними програмами в межах нормативного та вибіркового складників підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є: виявлення сформованості у майбутніх учителів образотворчого мистецтва загальних і фахових компетентностей, необхідних для успішного здійснення професійно-педагогічної, науково-дослідницької, методичної та художньо-творчої діяльності.

Тема кваліфікаційної роботи має бути актуальною і своєчасною та відповідати фаху і спеціалізації. Вона може визначатися студентом самостійно або обиратися із запропонованого кафедрою переліку.

Кваліфікаційна робота складається з двох взаємоузгоджених частин: теоретичної (пояснювальна записка) і практично-творчої (мистецький твір). Перша частина охоплює дослідження теоретичних і методичних основ порушеної проблеми; друга – виконання художньо-творчої роботи в матеріалі обраного виду образотворчого мистецтва.

Робота має бути завершеною, теоретично і практично значущою.

Кваліфікаційна робота виконується під супроводом наукового керівника, який призначається зі складу науково-педагогічних кадрів кафедри образотворчого мистецтва. У її межах поставлені завдання студент виконує самостійно.

Виконані кваліфікаційні роботи студентам не повертаються, а зберігаються у фонді кафедри образотворчого мистецтва.

Методичні рекомендації призначені для викладачів і студентів університету, а також можуть використовуватися під час підготовки наукових публікацій.

РОЗДІЛ І

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Алгоритм процесу підготовки кваліфікаційних робіт:

1. Вибір теми (*тема наукової роботи потребує ухвали Вченої ради факультету мистецтв на підставі письмової заяви студента й рішення кафедри, при якій виконуватиметься робота*).
2. Призначення керівника (*керівниками таких робіт призначають висококваліфікованих фахівців кафедри з числа професорів, доцентів і старших викладачів*).
3. Розроблення наукового апарату дослідження (*актуальність, мета, завдання, об'єкт, предмет, методика, теоретичне й практичне значення*).
4. Опрацювання джерельної бази дослідження (*аналіз джерел, документації, художніх творів*).
5. Збір аналогів, генерування ідеї художньо-творчої роботи та її узгодження з керівником.
6. Виконання серії ескізів твору, добір найкращого варіанту, затвердження керівником та обговорення на засіданні кафедри.
7. Виконання практичної частини роботи в матеріалі та її оформлення.
8. Написання пояснювальної записки до художньо-творчого проекту.
9. Оформлення списку використаних джерел і додатків.
10. Подання зброшурованої у твердій палітурці завершеної текстової частини та оформленої творчої роботи на кафедрі.
11. Обговорення результатів на засіданні кафедри та допуск до захисту.
12. Отримання відгуку керівника кваліфікаційної роботи.
13. Отримання рецензії на роботу.
14. Захист роботи на засіданні Екзаменаційної комісії.

Часова регламентація підготовки кваліфікаційних робіт та контролю процесу їх виконання:

ОС «бакалавр»:

1. Вибір теми та її затвердження (*не пізніше 20 вересня*).
2. Перший звіт на кафедрі про стан виконання кваліфікаційної роботи, узгодження її змісту (*15–30 жовтня*).
3. Другий звіт на кафедрі про стан виконання кваліфікаційної роботи, затвердження композиції мистецького твору (*15–30 грудня*).
4. Третій звіт на кафедрі про стан виконання кваліфікаційної роботи (*15–28 лютого*).
5. Четвертий звіт на кафедрі про стан виконання кваліфікаційної роботи, консультація з викладачами (*15–30 березня*).

6. Обговорення результатів кваліфікаційної роботи на засіданні кафедри, допуск до захисту, перевірка на плагіат (за чотири тижні до дати захисту).

7. Подання роботи на перевірку та рецензування (за 10 днів до дати захисту).

8. Захист наукової роботи на засіданні Екзаменаційної комісії (травень-червень).

ОС «магістр» – 1р., 4 міс. навчання:

1. Вибір теми та її затвердження (не пізніше 25 вересня).

2. Перший звіт на кафедрі про стан виконання кваліфікаційної роботи, узгодження її змісту (жовтень-листопад).

3. Другий звіт на кафедрі про стан виконання кваліфікаційної роботи, обговорення композиції мистецького твору (15–30 грудня).

4. Третій звіт на кафедрі про стан виконання кваліфікаційної роботи, затвердження композиції (15–20 лютого).

5. Четвертий звіт на кафедрі про стан виконання кваліфікаційної роботи, консультація з викладачами (15–20 квітня).

6. П'ятий звіт на кафедрі про стан виконання кваліфікаційної роботи, демонстрація практичної частини (15–20 вересня).

7. Обговорення результатів кваліфікаційної роботи, допуск до захисту на засіданні кафедри, перевірка на плагіат (за чотири тижні до дати захисту).

8. Подання повністю завершеної роботи на перевірку та рецензування (за 10 днів до дати захисту).

9. Захист наукової роботи на засіданні Екзаменаційної комісії (грудень).

ОС «магістр» – 1р., 9 міс. навчання:

1. Вибір теми та її затвердження (не пізніше 25 вересня).

2. Перший звіт на кафедрі про стан виконання кваліфікаційної роботи, узгодження її змісту (жовтень-листопад).

3. Другий звіт на кафедрі про стан виконання кваліфікаційної роботи, обговорення композиції мистецького твору (15–30 грудня).

4. Третій звіт на кафедрі про стан виконання кваліфікаційної роботи, затвердження композиції мистецького твору (березень).

5. Четвертий звіт на кафедрі про стан виконання кваліфікаційної роботи, консультація з викладачами (травень).

6. П'ятий звіт на кафедрі про стан виконання кваліфікаційної роботи, узгодження практичної частини (жовтень).

7. Шостий звіт на кафедрі про стан виконання кваліфікаційної роботи, демонстрація практичної частини (грудень).

8. Сьомий звіт на кафедрі про стан виконання кваліфікаційної роботи, демонстрація практичної і теоретичної частини (лютий-березень).

9. Обговорення результатів кваліфікаційної роботи, допуск до захисту на засіданні кафедри, перевірка на плагіат (*за чотири тижні до дати захисту*).

10. Подання повністю завершеної роботи на перевірку та рецензування (*за 10 днів до дати захисту*).

11. Захист наукової роботи на засіданні Екзаменаційної комісії (*травень-червень*).

Науковий керівник допомагає сформулювати *мету* та *завдання* кваліфікаційної роботи, рекомендує основну і додаткову літературу та інші джерела для розкриття теми роботи, контролює виконання студентом затвердженого графіку. Відповідно до теми кваліфікаційної роботи керівники розробляють графік поетапних завдань для виконання теоретичної та творчої частин. На підготовчому етапі студент зобов'язаний зібрати повну інформацію та необхідний матеріал (рисунок, етюди, начерки, фотографії, ескізи та ін.) щодо теми кваліфікаційної роботи.

Крім збирання та систематизації підготовчого матеріалу, студент продовжує роботу над ескізами та вносить корективи до авторської розробки.

РОЗДІЛ II

ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ І ТЕХНІЧНОГО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Теоретичну частину кваліфікаційної роботи потрібно виконувати українською мовою у формі пояснювальної записки, набраної на комп'ютері у програмі Word (шрифт Times New Roman, 14 кегль; міжрядний інтервал – 1,5; поля: верхнє – 20, нижнє – 20, ліве – 30, праве – 15 міліметрів; абзаци вирівнювати по всій ширині сторінки з відступом 1,25 мм.). Відповідно, кількість рядків на сторінці повинна дорівнювати 28 – 30 рядків.

На кафедрі робота подається у переплетеному екземплярі.

Вимоги до змісту тексту кваліфікаційних робіт:

1. Чітка характеристика *мети, завдань, предмету, об'єкту, методів дослідження*, логічна побудова викладеного матеріалу.
2. Вивчення й аналіз наукової літератури з теми дослідження.
3. Характеристика історичних аспектів досліджуваної проблеми, її практичного стану а також передового досвіду.
4. Розкриття теми дослідження.
5. Характеристика композиційної побудови та колориту мистецького твору.
6. Поетапність і аналіз процесу виконання мистецького твору.
7. Можливості практичного використання мистецького твору, його функціональне призначення.
8. Обґрунтування висновків.

Характер викладу наукової інформації вимагає відмови від висловлювання власної думки у чистому вигляді. У зв'язку з цим автори роботи намагаються вживати мовні конструкції, які виключають застосування особового займенника «я». Автор виступає у множині, вживає замість «я» займенник «ми», оскільки будь-яке дослідження є наслідком роботи групи людей.

Магістерська робота як наукова праця досить специфічна. Насамперед, її вирізняє від інших наукових робіт те, що вона виконує кваліфікаційну функцію. Тому основне завдання її автора – продемонструвати рівень своєї наукової кваліфікації та вміння самостійно вести науковий пошук і розв'язувати конкретні наукові проблеми. Саме результатами теоретичного і практичного дослідження у своїй роботі магістрант має змогу засвідчити рівень наукової підготовки.

Вимоги до технічного оформлення тексту кваліфікаційних робіт

№ з/п	Вид роботи	Вступ	Перший розділ	Другий розділ	Висновки
		кількість сторінок			
1.	Бакалаврська робота	2,5-3	12-14	12-14	1,5-2
2.	Магістерська робота	3-3,5	18-20	18-20	2-2,5

Вступ

Вступ – компонент наукової праці, у якому обґрунтовується актуальність, розкривається ступінь розроблення проблеми й значущість теми, підстави та вихідні дані для її дослідження. *Актуальність* роботи складається з нової наукової інформації, узагальнення передового досвіду, вирішення нових теоретичних завдань, розкриття методів використання теорії і практики в конкретних умовах діяльності. Важливою частиною вступу є огляд авторитетних джерел з окресленої теми дослідження. Він має бути систематизованим аналізом теоретичної, методичної і практичної новизни, значущості, переваг та вад проаналізованих робіт, які доцільно згрупувати таким чином: роботи, що висвітлюють історію розвитку проблеми; теоретичні проблеми, які повністю присвячені темі, потім ті, що розкривають тему частково. Закінчити огляд треба коротким *висновком* про ступінь висвітлення в літературі основних аспектів теми.

Вступ до кваліфікаційної роботи складається з таких складових:

- обґрунтування вибору теми та короткий огляд ступеня її вивченості;
- обґрунтування актуальності обраної теми;
- мету і зміст поставлених завдань;
- формулювання об'єкта і предмета дослідження;
- зазначають обраний метод (або методи) дослідження;
- опис обсягу, структури та джерел фактичного матеріалу.

Структура вступу (Див. додаток К)

Актуальність теми визначається шляхом об'єктивного критичного аналізу її розробки. Показ актуальності теми, доцільності її вивчення має бути небагатослівним. Тут важливо вказати на головне, тобто те, що розкриває сутність проблеми.

Для висвітлення *актуальності* достатньо у двох, трьох абзацах вказати на головне – сутність проблемної ситуації, а також довести, що досліджувані проблеми на сьогодні є важливими як для теорії так і для практики.

Мета дослідження. Її формулюють коротко, конкретно, вказуючи на засоби досягнення мети, її суть. Не слід формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», оскільки ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Завдання дослідження. Завдання – це частина мети, і вони не можуть бути ширшими за саму мету. Завдання дослідження можуть містити такі елементи:

- аналіз теоретичних питань, які входять у загальну проблему дослідження;
- практичне розроблення порушеної проблеми;
- технологічне виконання художнього твору.

Формулювати завдання необхідно якомога ретельніше, оскільки описання їхнього розв'язання становить зміст розділів дипломної роботи. Це важливо також і тому, що заголовки таких розділів народжуються саме з формулювання завдань.

Об'єкт дослідження. Під об'єктом дослідження треба розуміти стан, процес, властивості чи особливості наукової діяльності, які описуються певною системою понять. Це той матеріал (явище, процес), який породжує проблему й слугує джерелом її вивчення.

Предмет дослідження. Предмет виокремлюють у межах об'єкта як його частину, певну грань, сторону. Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виокремлюється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага студента, оскільки предмет дослідження визначає тему кваліфікаційної роботи, яка позначається на титульному аркуші як її назва. *Наприклад, у роботі «Розвиток творчої уяви учнів профільної школи засобами живопису» об'єкт дослідження – процес розвитку творчої уяви учнів профільної школи; предмет дослідження – психолого-педагогічні умови (методичні засади) розвитку творчої уяви учнів профільної школи засобами живопису.*

Методи дослідження. Автор роботи має чітко окреслити всі використані в дослідженні методи для досягнення поставленої мети і завдань. Це має бути не звичайний номенклатурний перелік методів, а коротка й змістовна їх характеристика щодо конкретного застосування (що вивчалось за допомогою того чи того методу). Вибір методів повинен логічно впливати зі змісту роботи, адекватно розкривати об'єкт і предмет дослідження. Метод – це спосіб досягнення мети. До методів, які можуть бути використані при виконанні кваліфікаційної роботи належать *евристичний та аналогій*, різні методи емпіричного рівня (спостереження, порівняння, узагальнення, метод проб і помилок).

Практичне значення одержаних результатів. Тут треба подати відомості про практичне застосування теоретичного матеріалу та художнього твору.

Публікації та виставки (за наявності). Таку інформацію подають у тому випадку, якщо студент брав участь у виставках (*кількість, назви, дати*), має персональні виставки (*кількість, назви, дати*), має публікації (*кількість, бібліографічний опис*).

Умови допуску до захисту кваліфікаційної роботи на здобуття ОС бакалавр – 1 наукова публікація (тези, стаття у співавторстві з науковим керівником); ОС магістр – 2 наукові публікації.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Подати відомості про те, з чого складається пояснювальна записка – вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел, додатки, загальний обсяг роботи (*кількість сторінок*), основний текст роботи (*кількість сторінок без вступу, висновків, списку використаних джерел, додатків*). Вказати на те, що робота містить додатки (*кількість додатків*) та практичну частину (*що входить до практичної частини, назва твору, матеріал, формат*).

Основна частина

Основна частина роботи складається із розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Розділ може мати, крім основного тексту, коротку передмову, в якій описують обраний напрям та обґрунтовують застосовані в ньому методи дослідження.

У змісті *першого розділу*, як правило, розглядаються теоретичні питання з теми кваліфікаційної роботи, написані з використанням літературних першоджерел з обов'язковими посиланнями на них.

Цей розділ являє собою критичне висвітлення здобутків попередників і може бути присвячений з'ясуванню основних етапів розвитку наукової думки з тієї проблеми, яку розв'язує автор. Під час аналізу можна зробити низку теоретичних висновків і узагальнень. Важливо окреслити ті питання, які залишилися невирішеними й тим самим умотивували необхідність проведення власного дослідження. Загальний обсяг цього розділу не повинен перевищувати 50-60 % обсягу основної частини. Розділ завершується короткими висновками.

Другий розділ – опис практичної частини. Він містить обґрунтування художньої методології створення твору мистецтва, аргументацію його практичного використання. При написанні цього розділу автор має виявити свої фахові здібності, здобуті знання та вміння застосування їх на практиці.

Висновки

Головна мета висновків – підсумки проведеної роботи. Висновки складаються дуже стисло й виразно. Висновки подаються як окремі лаконічні положення чи методичні рекомендації. Дуже важливо, щоб вони відповідали поставленим завданням. У висновках необхідно зазначити не тільки позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, але й помилки та проблеми, а також конкретні рекомендації щодо їх усунення.

Пункти висновків мають бути лаконічними, змістовними, без нагромадження подробиць і часткових узагальнень. Вони повинні читатися і сприйматися легко й однозначно. Доцільно пункти висновків нумерувати (без знака №) *відповідно до поставлених завдань*.

Список використаних джерел

Джерела у списку використаної літератури можна розміщувати в алфавітному порядку прізвищ авторів або у порядку появи посилань у тексті. До такого списку включається та література, якою студент користувався для розкриття теми дипломної роботи, незалежно від того, є на них посилання в тексті чи воно відсутнє.

Посилання роблять у квадратних дужках із зазначенням номера джерела у списку і сторінки, напр.: [5, с. 38]. Крапка ставиться *після дужок*.

Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів:

ДСТУ ГОСТ 7.1:2–6 Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. Система стандартів з інформації, бібліографічної та видавничої справи. (ГОСТ 7.1 – 2003, ГОТ). Введено в дію з 01 липня 2007 р. (Додаток Л).

Національний стандарт України ДСТУ 8302:2015, що набув чинності 01 липня 2016 р. (Додаток М).

Спочатку зазначаються праці, видані кирилицею (українською чи російською мовами), далі йдуть джерела, видані іноземними мовами, а також посилання на веб-ресурси.

Для кваліфікаційної роботи за ОС бакалавр список використаних джерел має містити 40 і більше позицій, ОС магістр – не менше 50 позицій.

Додатки

Додатки – це обов’язковий компонент дослідницької роботи. Вони містять допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття змісту праці, а також ескізи та обов’язково – фото завершеного авторського твору мистецтва, визначеного темою наукового дослідження.

РОЗДІЛ III

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ЧАСТИНИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Оформлення структурних частин та їх заголовків

Кожну структурну частину роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» нормативним напівжирним накресленням починають з нової сторінки, а їх заголовки друкують прописними (великими) літерами симетрично до тексту (по центру сторінки). Номер розділу друкують після слова «РОЗДІЛ» без крапки. Назва розділу – з наступного рядка. Розмір шрифту – 14, напівжирний, літери прописні, вирівнювання по центру без абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Інтервал (відстань) між заголовком структурної частини і тексту подвоюється.

Заголовки підрозділів друкують рядковими (маленькими) літерами (крім першої прописної) напівжирним шрифтом з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Інтервал між заголовком підрозділу і текстом подвоюють.

Заголовки пунктів друкують рядковими (маленькими) літерами (крім першої прописної) напівжирним шрифтом розрядкою з абзацного відступу в підбір до тексту. В кінці заголовка пункту ставиться крапка. Пункт може не мати заголовка, а складатися тільки зі свого порядкового номера.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу арабськими цифрами. Перша вказує на номер розділу, друга – на номер підрозділу. Після номера підрозділу ставиться крапка. Назва друкується малими літерами, кегль 14, напівжирний. Після назви підрозділів крапки не ставляться.

Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів

Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Нумерація сторінки проставляється у правому верхньому куті. Першою сторінкою пояснювальної записки є титульна сторінка, яка включається до загальної нумерації сторінок, однак на якій номер сторінки не ставиться.

Заголовки таких структурних частин роботи, як зміст, перелік умовних скорочень, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. Аркуші, на яких розміщені ці структурні частини, нумерують звичайним чином.

Номер *розділу* ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу напівжирного накреслення складається з номера розділу й порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. Крапку ставлять і в кінці номера підрозділу, наприклад, 3.2. (другий підрозділ третього розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного розділу. Номер пункту (напівжирного накреслення) складається з номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. Крапку ставлять і в кінці номера пункту, наприклад 1.2.3. (третій пункт другого підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку друкують заголовок пункту.

Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як і пункти.

Нумерація ілюстрацій, таблиць, формул

Ілюстрації й таблиці, розташовані на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, малюнок або креслення, поданому на аркуші, більшому за формат А4, рахують як одну сторінку.

Ілюстрацію позначають словом «Рис.», таблиці написом «Таблиця» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій і таблиць, поданих у додатках.

Номер ілюстрації (таблиці) складається з номера розділу й порядкового номера ілюстрації (таблиці), між якими ставиться крапка, наприклад: Рис. 1.3. (третья ілюстрація першого розділу); Таблиця 3.4. (четверта таблиця третього розділу).

Напис «Рис», номер ілюстрації, її назву і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

Напис «Таблиця», її номер розміщують у правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці.

Якщо в роботі одна ілюстрація (таблиця), її нумерують за загальними правилами.

При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз праворуч над першою частиною таблиці, а над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл. » і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.2».

Формули в роботі (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу й порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого краю аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (2.2) (друга формула другого розділу).

Нумерація приміток до тексту, ілюстрацій, таблиць

Примітки до тексту і таблиць, де вказують довідкові й пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки, або в межах розділу чи всієї роботи.

Титульний аркуш (Див. додаток А).

Титульний аркуш є першою сторінкою роботи, яка містить таку інформацію:

- назва міністерства, якому підпорядкований вищий навчальний заклад;
- назва вищого навчального закладу (ці компоненти друкують прописними літерами світлого накреслення шрифтом 14 кегля);
- назва інституту, факультету, кафедри, де навчається студент;
- вид роботи (курсowa, кваліфікаційна, дипломна, магістерська);
- назва (тема) роботи (друкують великими літерами напівжирним шрифтом);
- назва має бути, по можливості, короткою, відбивати сутність порушеної в роботі проблеми;
- для конкретизації, уточнення, пояснення назви (теми) до неї можна додати невеликий підзаголовок (4-6 слів), який відділяють від назви крапкою, двокрапкою, дужками;
- шифр і найменування спеціальності (подається за переліком):
- курс, форма навчання (денна, заочна, екстернатна, дистанційна);
- прізвище, ім'я, по-батькові студента-виконавця роботи (напівжирним шрифтом);
- науковий ступінь, учене звання, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника, консультанта з охорони праці, рецензента (цей компонент друкують з правого боку);
- назва міста і рік.

На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, проте включають до загальної нумерації.

Зміст (Див. додаток Б).

Зміст – структурний компонент роботи, який подають на її початку.

Зміст містить найменування та номери початкових сторінок усіх складників роботи – розділів, підрозділів, пунктів (якщо вони мають заголовки), у тому числі вступу, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

Номери початкових сторінок подають арабськими цифрами без знака №. *На цій сторінці її порядковий номер не вказують.*

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень (далі – Перелік) – це необов'язковий компонент роботи. Необхідність у ньому виникає тоді, коли в роботі використано маловідомі або авторські скорочення, символи, позначення тощо.

Якщо в роботі вони повторюються менше трьох разів, то їх розшифровку подають у тексті при першому згадуванні, а не виносять в окремий Перелік.

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

При написанні кваліфікаційної роботи студент повинен посилатися на цитовану літературу, або на ті джерела, звідки взято ідеї, висновки, задачі, питання, вивченню яких присвячена робота. Посилатися слід на останні видання публікацій.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке є посилання.

Посилання в тексті на літературні джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1-7]...».

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, у якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

д) якщо необхідно виявити ставлення до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;

е) коли студент (автор роботи), наводячи цитату, виокремлює в ній деякі слова, то робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виокремлення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора, а весь текст застереження вміщується у круглій дужці. Варіантами таких застережень є, наприклад: (курсив наш. – М.Х.), (підкреслено мною. – М.Х.), (розбивка моя. – М.Х.).

Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел розташовують після висновку. До нього можуть входити посібники, статті, матеріали конференцій, автореферати дисертацій, архівні документи, електронні ресурси тощо. Зразок оформлення – див. додатки Л, М.

Список повинен містити не менше 40 джерел для ВКР ОС «бакалавр», 60 – ОС «магістр» (за освітньо-професійною програмою).

Додатки

Додатки оформляються як продовження пояснювальної записки і розміщуються **після списку використаних джерел**. Додатками можуть бути таблиці, ілюстрації, графічний матеріал, розрахунки тощо, що мають рекомендаційний або довідковий характер.

Додатки розміщуються в тому порядку, у якому згадуються у тексті пояснювальної записки. Посилання на додатки в текстовій частині дипломної роботи є обов'язковим і позначається словом «Додаток» із зазначенням відповідної літери додатка (наприклад «Додаток А»).

На першому чистому аркуші посередині великими літерами пишуть ДОДАТКИ. Кожний додаток починають із нової сторінки. Посередині над заголовком додатка пишуть слово «Додаток». Усі додатки послідовно нумеруються великими літерами української абетки (наприклад, «Додаток А»), за винятком літер **Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь**.

Додаток повинен мати *заголовок*, надрукований малими літерами з першої великої літери *симетрично відносно тексту сторінки*.

У додатках обов'язково має бути показана послідовність виконання (ескізи, етапність) та фото завершеної практичної роботи (мистецького твору), із зазначенням автора, назви, матеріалу та формату роботи, року виконання. Наприклад:

Олена Савка. «Натюрморт із соняхами». *Полотно, олія*. 60x80 см. 2019 р.

РОЗДІЛ IV

ЗМІСТ ПРАКТИЧНО-ТВОРЧОЇ ЧАСТИНИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Практична частина кваліфікаційної роботи – це завершений мистецький твір (або серія творів, об'єднаних однією думкою), який має засвідчити громадську позицію, високу освітню і професійну підготовку її автора, зокрема: розуміння композиційних законів, правил, прийомів, засобів, тощо і вміле їх використання у творі мистецтва; грамотне володіння технологічними, пластичними та виражальними засобами малюнку, живопису, скульптури, ДПМ і т. ін.; здатність випускника до самостійного вирішення творчих завдань після закінчення навчання у ВНЗ.

Практична частина роботи – це конкретні результати творчої діяльності випускника (картина, серія графічних робіт, панно, вироби декоративно-прикладного мистецтва тощо). Вона має бути завершеним, оформленим самостійним мистецьким твором, виконаним у матеріалі на достатньо високому професійному рівні з дотриманням відповідної технології, а також підготовчу частину, представлену в ескізах, начерках, композиційних замальовках, підготовчих етюдах.

Творча робота – найскладніший етап у підготовці дипломної роботи, адже під час її виконання підсумовуються усі отримані професійні знання і вміння, навички самоаналізу, самовдосконалення і творчого підходу.

Художній образ в образотворчому мистецтві – це основа, на якій будується художньо-образне сприймання мистецтва взагалі і власна художня діяльність молоді творчої особистості зокрема. На нього, власне, і варто спиратися у всіх видах художньої діяльності під час виконання дипломної роботи. Процес створення художнього образу, практична художня діяльність пов'язані з активною роботою мислення. Система створення художнього образу має спільні закономірності незалежно від того, чи він складається у свідомості, чи набуває художньо-пластичного відтворення в матеріалі, адже митець завжди буде намагатися удосконалити свою роботу згідно з попереднім задумом.

В образотворчому мистецтві важливу роль грає техніка виконання. Переважання в роботі тих або інших прийомів залежить від професійної майстерності, знання методики роботи з тим чи іншим матеріалом, вміння правильно використовувати матеріали при виконанні роботи.

Етапи виконання творчої частини кваліфікаційної роботи

Вибір теми та її затвердження. Тему кваліфікаційної роботи студент може обрати з переліку тем дипломних робіт, запропонованих кафедрою, або обирає разом з керівником залежно від жанру, виду та техніки, яка найкраще розкриє уміння, набуті студентом протягом навчання. Дозвіл та затвердження теми творчої роботи студент отримує за

рішенням кафедри, висновками попередніх сесій та з огляду на здібності студента, виявлені у термін попереднього навчання. На перше засідання кафедри для затвердження теми кваліфікаційної роботи студентом подаються: ескізи, етюди, замальовки, пошуки композиційних схем, кольорові та тональні розробки, ескізи в кольорі тощо. На засіданні кафедри також обговорюються та затверджуються засоби і техніка виконання творчої частини дипломної роботи, її формат. Після затвердження теми, формату, техніки творчої частини кваліфікаційної роботи на засіданні кафедри, вона (тема) буде затверджена наказом ректора УДПУ імені Павла Тичини.

Збір матеріалу. Пошук матеріалу для кваліфікаційної роботи варто починати якомога раніше, тому що цей етап виконання творчої частини відіграє суттєву роль. Це та основа, на якій базується весь майбутній творчий процес. Усі замальовки, начерки, етюди, фотографії, аналоги подібних робіт видатних майстрів, навіть записані на папері власні спостереження та враження можуть суттєво вплинути на остаточне творче рішення, на розкриття образу або становлення власної концепції твору.

Виконання ескізу. Ескіз виконується в основних колірних співвідношеннях та техніках, які передбачаються для виконання роботи. У його узагальнених формах повинен чітко проглядатися основний художній задум. Основними аспектами у роботі над ескізом є: вибір сюжету, вибір формату, композиція зображення, визначення головних і другорядних елементів у композиції, тонове і колористичне вирішення роботи.

Робота над картоном. Картон виконується у форматі, затвердженому для кваліфікаційної роботи, м'яким олівцем або м'яким матеріалом (вугілля, сангіна, соус) – для станкового живопису та в інших технологічних особливостях – для монументальних та декоративних робіт. Виконання картону передбачає відображення композиційної побудови задуму та тональне рішення роботи.

Безпосереднє виконання творчої роботи. Відбувається відповідно до специфіки того чи іншого виду образотворчого мистецтва з урахуванням властивостей матеріалів, особливостей площинного чи об'ємного вирішення задуму, здійснюється під керівництвом викладача. Контроль виконання всіх етапів творчої роботи здійснюється шляхом переглядів, у яких беруть участь провідні викладачі кафедри дисциплін профільно-орієнтованого циклу, передусім – керівники дипломних робіт на чолі із завідувачем кафедри. Календарний план виконання творчої роботи та графік проведення переглядів складається на кафедрі і доводиться до відома студентів для своєчасного виконання.

Керівник контролює етапи виконання творчої частини кваліфікаційної роботи: аналізує та контролює організацію самостійної роботи студента; пошукових ескізів, начерків, композиційної побудови та безпосередньої реалізації задуму відповідно до затвердженого графіку роботи; надає практичну допомогу при виконанні усіх етапів роботи;

проводить систематичні консультації, визначені графіком та призначені за необхідністю.

Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

По завершенні усіх етапів роботи за місяць до захисту студент представляє на розгляд кафедри роботу для допуску. Творча частина допускається до захисту, якщо відповідає основним критеріям:

- виконана за авторською ідеєю та у відповідності із затвердженою темою під загальним наглядом керівника;
- в заявленій техніці та в обраному жанрі;
- у правильно вибраному і скомпонованому форматі, композиційно грамотно і врівноважено;
- з конструктивним чи конструктивно-анатомічним зображенням, згідно з впливом перспективи та у пропорційному їх співвідношенні (для станкового живопису);
- в умовах просторової та повітряної перспективи (для станкового живопису);
- з передачею світлотіньових моделювань та ліпленням об'єму засобами (для станкового живопису);
- у правильно відображеному освітленні в умовах обраного середовища;
- при гармонійно обраному колористичному навантаженні;
- з використанням професійних знань і методики, що застосовується для певного виду і жанру образотворчого мистецтва;
- виконана та подана у встановлений термін.

Оцінка за кваліфікаційну роботу може бути знижена за наступних причин:

- назва роботи не відповідає темі наказу;
- відсутність зв'язку між теоретичною та практичною частинами роботи;
- непереконливе, невиразне композиційне рішення теми;
- неякісне, не професійне виконання творчої роботи;
- неоформлена творча робота;
- наявність грубих помилок в теоретичній частині роботи та невідповідність вимогам;
- відсутність наукових публікацій з теми дослідження;
- під час захисту студент не відобразив основні положення дипломної роботи, не відповідав на запитання членів ЕК.

Порядок і процедура захисту кваліфікаційної роботи

Допуск кваліфікаційної роботи до захисту. Закінчену і оформлену згідно з правилами кваліфікаційну роботу, переплетену у тверду обкладинку теоретичну частину випускник засвідчує підписом на титульній сторінці та передає науковому керівнику. Науковий керівник

оцінює роботу з точки зору її відповідності поставленим завданням та урахування висловлених ним під час консультацій побажань і зауважень. У відзиві наукового керівника надається характеристика виконаної студентом роботи, відзначається ступінь її новизни, актуальність, її науково-теоретичний рівень, практична значущість. Наприкінці відзиву науковий керівник зазначає про допуск чи не допуск кваліфікаційної роботи до захисту. Підписана керівником робота подається для реєстрації на кафедрі та для рецензування рецензентом не пізніше ніж за 10 днів до захисту в Екзаменаційній комісії.

Для рецензента надається теоретична частина кваліфікаційної роботи та творча робота, виконана в матеріалі. На підставі ознайомлення з текстом дипломної роботи та роботи в матеріалі рецензент готує письмовий відзив, в якому оцінює структуру й зміст роботи, ступінь розв'язання наукових завдань, актуальність і новизну обраної теми, аналіз зібраного фактичного матеріалу, авторське рішення творчої частини роботи, загальний фаховий рівень виконання роботи, вказує на позитивні сторони та недоліки, а також відповідність існуючим вимогам, формулює питання або зауваження до роботи. Будь-які виправлення тексту роботи в період між допуском роботи до захисту та її прилюдним захистом не припустимі. При наявності грубих помилок, несвоєчасного виконання чи невиконання будь-якої частини дипломної роботи рецензія може бути негативна, із пропозицією про не допуск до захисту. Текст рецензії разом з кваліфікаційною роботою має бути переданий до Екзаменаційної комісії не пізніше, ніж за 1 день до захисту роботи. Випускник має попередньо ознайомитися з текстом рецензії та підготувати відповіді на зауваження та запитання.

За наявності позитивного відгуку керівника та рецензента, підписаної кваліфікаційної роботи студентом, керівником та рецензентом, рішенням завідувача кафедри студент допускається до захисту.

Захист кваліфікаційної роботи у Екзаменаційній комісії

Прилюдний захист кваліфікаційної роботи, яка складається з двох частин – науково-дослідної та творчої, відбувається на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії. Процедура захисту наступна:

1. Голова комісії виголошує тему роботи, називає її автора, наукового керівника та рецензента.

2. Випускник у своєму виступі протягом 7–10 хв. стисло характеризує об'єкт, мету, завдання роботи;

- розкриває основні теоретичні аспекти досліджуваної проблеми;
- доповідає про її практичні аспекти;
- обґрунтовує можливі шляхи і методику їх практичного вирішення;
- характеризує ефективність запропонованих ним рішень.

Після короткої характеристики виконаної науково-дослідної частини роботи, студент:

- характеризує творчу роботу, вказуючи на жанр, стиль, особливості обраної техніки;
- розкриває основні етапи виконання творчої роботи;
- доповідає про особливості її виконання, що виникали під час роботи та способи вирішення тих чи інших художніх завдань;
- підсумовує виступ.

3. Випускник відповідає на запитання щодо змісту своєї роботи членів ЕК. Оцінюється повнота відповіді та рівень обізнаності випускника.

4. Науковий керівник у своєму виступі стисло характеризує основні здобутки й прорахунки випускника та публічно оголошує свою оцінку кваліфікаційної роботи.

Головна мета відзиву наукового керівника – охарактеризувати роботу студента під час виконання випускної роботи: уміння збирати інформацію та аналізувати її, робити історіографічний та джерелознавчий аналіз, вказати на здатність творчо вирішувати тему, користуватися виразними образотворчими засобами, тощо.

5. Випускник відповідає на запитання та зауваження рецензента, членів Екзаменаційної комісії.

7. Відбувається публічне обговорення роботи.

8. Випускник у заключному слові відповідає на висловлені зауваження стосовно його роботи, обґрунтовує і захищає положення і висновки, які містяться в ній.

9. Оцінка кваліфікаційної роботи визначається на закритому засіданні ЕК відкритим голосуванням. Критеріями для підсумкової оцінки ЕК є: якість поданої роботи, рівень захисту, оцінки, які виставили науковий керівник та рецензент, а також загальний рівень професійної підготовки, яку випускник виявив під час захисту. Оцінка виставляється за 100-бальною шкалою згідно існуючих нормативних вимог.

Усім випускникам, які успішно захистили кваліфікаційну роботу та склали іспити, рішенням ЕК присвоюється кваліфікація відповідного ступеня (бакалавр, магістр). Результати захисту оголошуються головою ЕК одразу після закінчення засідання. Студента, який одержав на захисті незадовільну оцінку або не з'явився на захист, відраховують із університету з можливістю повторного захисту. У такому випадку студент поновлюється через рік на контрактну форму навчання та отримує нову тему кваліфікаційної роботи, затверджену на засіданні кафедри.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: навчальний посібник / Я. Я. Болюбаш. – Київ: ВВП «Компас», 1997. – 64 с.
2. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методичні поради молодим науковцям / С. У. Гончаренко. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. – 308 с.
3. Моргун В. Ф. Кваліфікаційні наукові роботи з психології: курсова, дипломна, магістерська: метод. рекомендації [для студентів] / В. Ф. Моргун, Л. С. Москаленко. – Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2007. – 72 с.
4. Мороз І. В. Структура дипломних кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту / І. В. Мороз. – К., 1997. – 56 с.
5. Мужикова І.М. Вимоги до кваліфікаційних робіт з образотворчого мистецтва у вищому педагогічному навчальному закладі та критерії їх оцінювання // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти», 27-29 квітня 2011 року. – Вип. 11 (16). – К. : НПУ, 2011. – С. 223 – 228.
6. Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України, 2007. – № 6. – С.9-16.
7. Положення про випускні кваліфікаційні роботи в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (Нова редакція), затверджені Вченою радою УДПУ (протокол №5 від 5 грудня 2017 р.), 27 с.
8. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел, який наводять у дисертації, і списку опублікованих робіт, який наводять в авторефераті // Бюлетень ВАК України, 2009. – №5. – С.26-30.
9. Рудницька О. П. Основи педагогічних досліджень / О.П. Рудницька А. Г. Болгарський, Т. Ю. Свистельнікова – К, 1998. – 143 с.
10. Рудницька О. П. Педагогіка : загальна та мистецька : навч. посіб. / О. П. Рудницька. – Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2005. – 360 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

**УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ**

**ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА**

**ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
освітній ступінь «МАГІСТР»
на тему:**

**«РОЗВИТОК ВІДЧУТТЯ КОЛОРИТУ В УЧНІВ
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ
У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЖИВОПИСУ
(на прикладі пейзажу)»**

Виконала:
студентка II курсу, групи 262
заочної форми навчання
спеціальності 014 Середня освіта
(Образотворче мистецтво)
Дудка Антоніна Олексіївна

Керівник:
канд. пед. наук, доцент МУЗИКА О. Я.
Рецензент: канд. пед. наук,
доцент ХАРИТОНОВА В. В.

Умань – 2019 року

Продовження додатку А

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

ДО ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
освітній ступінь «МАГІСТР»
на тему:

**«РОЗВИТОК ВІДЧУТТЯ КОЛОРИТУ В УЧНІВ
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ
У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЖИВОПІСУ
(на прикладі пейзажу)»**

Виконала:
студентка II курсу, групи 262
заочної форми навчання
спеціальності 014 Середня освіта
(Образотворче мистецтво)
Дудка Антоніна Олексіївна

Керівник:
канд. пед. наук, доцент МУЗИКА О. Я.
Рецензент: канд. пед. наук,
доцент ХАРИТОНОВА В. В.

Умань – 2019 року

Додаток Б

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ВІДЧУТТЯ КОЛОРИТУ В УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЖИВОПISУ.....	8
1.1. Розвиток відчуття колориту як психолого-педагогічна проблема	8
1.2. Історія становлення та особливості роботи над живописом пейзажу.....	18
1.3. Пейзажний живопис як чинник розвитку відчуття колориту в учнів загальноосвітньої школи	26
РОЗДІЛ 2. ПЕЙЗАЖНИЙ ЖИВОПIS У ПРАКТИЦІ РОЗВИТКУ ВІДЧУТТЯ КОЛОРИТУ	34
2.1. Композиція і засоби виразності в пейзажному живопису	34
2.2. Методика роботи над пейзажем «Золота осінь у «Софіївці» в техніці олійного живопису.....	41
ВИСНОВКИ.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	49
ДОДАТКИ.....	54

Додаток В

Витяг з протоколу № _____
засідання кафедри образотворчого мистецтва
від _____ 20 _____ року

Заслухали інформацію завідувача кафедри _____
 Про закріплення за студентами _____ курсу _____

_____ (назва факультету)

спеціальності

_____ (шифр і назва)

_____ форми навчання тем випускних (бакалаврських,
 (денної, заочної)
 магістерських) робіт і визначення їх наукових керівників та
 рецензентів.

УХВАЛИЛИ: порушити перед вченою радою факультету
 клопотання про затвердження тем випускних (бакалаврських,
 магістерських) робіт студентів _____ курсу спеціальності

_____ (шифр і назва)

_____ форми навчання і призначити їх наукових
 (денної, заочної)
 керівників та рецензентів.

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

Секретар

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

Додаток Г

Декану факультету мистецтв

_____

_____

(учене звання, прізвище, ініціали)
студента (ки) _____ курсу _____ групи (підгрупи)
спеціальності _____

_____

(назва) _____ форми навчання
(денної, заочної)

_____

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

_____

Заява

Прошу розглянути й затвердити на засіданні вченої ради факультету
тему моєї випускної (бакалаврської, магістерської) роботи в такому
формулюванні: _____

_____

і призначити керівником дослідження _____

_____

(науковий ступінь, учене звання, ініціали, прізвище наукового керівника)

« _____ » _____ 20__ р.

_____

(підпис)

ПОГОДЖЕНО:

1. Завідувач випускової кафедри

_____

(підпис) _____ (ініціали, прізвище)
« _____ » _____ 20__ р.

2. Науковий керівник

_____

(підпис) _____ (ініціали, прізвище)
« _____ » _____ 20__ р.

3. Декан факультету

_____

(підпис) _____ (ініціали, прізвище)
« _____ » _____ 20__ р.

Додаток Д

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

Факультет _____

Кафедра _____

Освітній ступінь _____

Спеціальність _____

(шифр і назва)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

_____

« ____ » _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я
НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

_____

керівник роботи _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від

« ____ » _____ 20__ року № _____

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

_____

_____

_____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які
потрібно
розробити) _____

_____

_____

_____

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових
креслень) _____

_____

_____

_____

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Студент

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Додаток Ж

**УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ**

**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Направляється студент(ка) _____ до захисту роботи
(прізвище та ініціали)
за спеціальністю _____
(шифр і назва спеціальності)
на тему: _____
(назва теми)

Дипломна робота і рецензія додаються.

Декан факультету _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Довідка про успішність

_____ за період навчання на факультеті
(прізвище та ініціали студента)
_____ з 20__ року до
20__ року повністю виконав навчальний план за спеціальністю з
таким розподілом оцінок за:

національною шкалою: відмінно ____%, добре ____%, задовільно
____%;
шкалою ECTS: А ____%; В ____%; С ____%; D ____%; E ____%.

Диспетчер факультету _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Висновок керівника випускної кваліфікаційної роботиСтудент (ка) _____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Керівник роботи _____

(підпис)
“ _____ ” 20 ____ року**Висновок кафедри про випускну кваліфікаційну роботу**Дипломна робота розглянута. Студент (ка) _____
(прізвище та ініціали)

допускається до захисту роботи в Екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри образотворчого мистецтва

_____
(підпис)_____
(прізвище та ініціали)

« _____ » 20 ____ року

Додаток И

**УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ**

Факультет _____
 Кафедра _____
 Спеціальність _____
 Освітній ступінь _____
 Форма навчання _____ курс _____ група _____

**РЕЦЕНЗІЯ
НА ВИПУСКНУ РОБОТУ (ПРОЕКТ)**

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Тема _____ роботи (проекту)
 (кваліфікаційної, дипломної, магістерської)

Обсяг теоретичної частини випускної роботи (проекту): кількість сторінок _____, таблиць _____, рисунків _____, додатків _____, використаної літератури _____.

Обсяг практичної частини випускної роботи (проекту): кількість робіт _____, кількість планшетів _____

1. Висновок щодо відповідності випускної роботи (проекту) меті й завданням.

Представлена робота повністю відповідає (не повністю відповідає; не відповідає) її меті і завданням. Завдання роботи визначенні чітко (не досить чітко, не чітко) і повністю (не повністю) спрямовані на досягнення мети.

2. Коротка характеристика виконання кваліфікаційної/дипломної роботи (проекту).

Тема роботи є досить актуальною /не актуальною/ мистецькою проблемою.

У роботі чітко (не зовсім чітко; не чітко) сформульовано наукові позиції: мета, об'єкт, предмет, концептуальна основа і завдання дослідження.

Зміст теоретичної частини роботи відповідає /повністю, неповністю, не відповідає/ темі. Викладення матеріалу логічне, послідовне /недостатньо послідовне, непослідовне/.

Посилання на теоретичні джерела численні і доцільні /достатні, не зовсім доцільні, недоцільні/, у деяких місцях роботи відсутні необхідні посилання на теоретичні джерела.

Технічне оформлення роботи відмінне /добре, задовільне, незадовільне/. Оформлення бібліографії відповідає існуючим стандартам /не повністю відповідає, не відповідає існуючим стандартам/. Мова кваліфікаційної /дипломної/ роботи має /не має/ стилістичних недоліків.

Практична частина роботи виконана /на низькому рівні, на високому рівні, не виконана/ і достатньо повно /не достатньо повно, зовсім не розкриває/ розкриває заявлену тему.

Безперечною цінністю практичної частини роботи є _____

_____
 _____
 _____

До роботи є такі зауваження _____

_____
 _____
 _____

Зроблені зауваження /не/ носять характер рекомендацій і /не/ впливають на оцінку роботи _____

Робота, представлена на захист, є свідченням того, що її автор має достатньо високий /добрий, середній, низький/ рівень мистецької підготовки, здатен творчо /без особливої творчості/ підходити до вирішення поставлених завдань.

Таким чином кваліфікаційна /дипломна/ робота студента _____

є самостійним /не зовсім самостійним/ завершеним /не повністю завершеним, не завершеним/ дослідженням в рамках визначених завдань, відповідає повністю /неповністю, не відповідає/ вимогам щодо студентських кваліфікаційних /дипломних/ досліджень і заслуговує оцінки _____

Рецензент

_____
 (прізвище, ім'я, по батькові)

_____
 (учене звання, науковий ступінь, місце роботи і посада)

„_____” _____ 200__ року Підпис _____

Додаток К

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний етап становлення нашого суспільства потребує кардинальних змін, пов'язаних з входженням України в загальноєвропейський і світовий освітній простір. У зв'язку з цим постають важливі завдання гуманізації освіти та виховання підростаючого покоління, які вимагають здійснення наукових досліджень та пошуку нових фундаментальних підходів до розробки проблеми естетичного і творчого розвитку особистості.

Провідні напрями реформування національної освіти обґрунтовано у таких державних документах – Закон України «Про освіту» (1991), «Про вищу освіту» (2014), Концепція гуманітарного розвитку України на період до 2020 року (2012), галузева Концепція розвитку неперервної педагогічної освіти (2013), Концепція загальної мистецької освіти (2003) та ін.

Відповідно Закону України «Про освіту» метою освітянської галузі проголошується «всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу». У Концепції розвитку загальної середньої освіти зазначається, що «основними завданнями загальноосвітньої школи є: всебічний розвиток індивідуальності дитини на основі виявлення її задатків і здібностей, формування інтересів і потреб...»

Мистецтво володіє надзвичайно потужним потенціалом впливу на світоглядну сферу особистості. Як зазначається у положеннях Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, саме мистецтво сприяє формуванню в учнів особистісно-ціннісного відношення до дійсності, здатності до самореалізації, розвитку естетичної свідомості, потреби в духовному самовдосконаленні.

Залучення школярів до творчості, до образотворчого мистецтва як до естетичної діяльності, виховання та розвиток учнів її засобами – одна із важливих і складних проблем сучасної школи. Образотворче мистецтво дає змогу розкривати перед учнями багаті художньо-пізнавальні можливості, навчати школярів сприймати через образи художніх творів навколишній світ, одержувати від творчості глибоку естетичну насолоду. Природа є невичерпним джерелом, з якого видатні художники минулого і сучасності черпали натхнення для своїх художніх творів. Вивчення у школі на уроках образотворчого мистецтва пейзажного жанру сприяє формуванню естетичної культури та всебічному розвитку особистості дитини. І саме у процесі вивчення творчості видатних художників-пейзажистів, споглядання і самостійного зображення пейзажу можна повною мірою розвинути відчуття колориту, колірне бачення і сприйняття.

Відтак проблема естетичного виховання і художньо-творчого розвитку учнів загальноосвітніх шкіл на уроках образотворчого мистецтва потребує більш ґрунтовного дослідження у кількох важливих аспектах, що й зумовило вибір теми: **«Розвиток відчуття колориту в учнів загальноосвітньої школи у процесі навчання живопису (на прикладі пейзажу)»**.

Мета дослідження – проаналізувати та теоретично обґрунтувати психолого-педагогічні умови розвитку відчуття колориту в учнів загальноосвітньої школи у процесі навчання живопису; виконати авторський пейзаж у техніці олійного живопису на тему: «Золота осінь у «Софіївці».

Відповідно до мети дослідження визначені такі **завдання**:

1) проаналізувати стан розробленості досліджуваної проблеми у психолого-педагогічній літературі та уточнити сутність ключових понять дослідження;

2) з'ясувати особливості роботи над живописним пейзажем та визначити психолого-педагогічні умови, які сприятимуть розвитку відчуття колориту в учнів загальноосвітньої школи на уроках образотворчого мистецтва;

3) виконати в матеріалі авторський пейзаж у техніці олійного живопису на тему: «Золота осінь у «Софіївці».

Об'єктом дослідження є процес розвитку відчуття колориту в учнів загальноосвітньої школи на уроках образотворчого мистецтва.

Предмет дослідження – психолого-педагогічні умови розвитку відчуття колориту в учнів загальноосвітньої школи у процесі навчання живопису пейзажу.

Методи дослідження:

– *теоретичні* – аналіз психолого-педагогічної, мистецтвознавчої, художньо-педагогічної літератури з проблемами дослідження для визначення його теоретичних засад; аналогія, протиставлення, систематизація – для порівняння методики роботи над живописним пейзажем; вивчення і аналіз науково-методичних джерел, узагальнення педагогічного досвіду з питань викладання образотворчого мистецтва в школі.

– *художньо-практичні* – пошук аналогів, виконання ескізів, робота в матеріалі (техніка олійного живопису, пейзаж).

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання теоретичної частини дослідження для подальшого творчого розвитку вчителів образотворчого мистецтва у системі післядипломної освіти, при розробці програмно-методичних матеріалів, уроків образотворчого мистецтва; практична частина може бути використана у якості наочності при вивченні пейзажного жанру, а також як виставковий експонат та для прикраси інтер'єру громадських приміщень.

Публікації, виставки. Результати дослідження доповідалися на

Міжнародній науково-практичній конференції «Естетичні засади розвитку педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін» (м. Умань, 19-20 квітня 2018 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції «Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти : здобутки, проблеми та перспективи» (Умань, 18-19 жовтня 2018):

- Дудка А. О. Розвиток відчуття колориту в процесі навчання живопису / А. О. Дудка // Естетичні засади розвитку педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Умань, 19-20 квітня 2018 р.) / Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, факультет мистецтв; [ред. кол.: Терешко І. Г. (гол. ред.), Побірченко О. М. (відпов. ред.) [та ін.]. – Умань: Видавництво «АЛМІ», 2018. – С. 56-62.

- Дудка А. О. Пейзажний живопис як чинник розвитку відчуття колориту у школярів / Дудка А. // Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти : здобутки, проблеми та перспективи : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Умань, 18-19 жовтня 2018).

Учасник виставки творчих робіт студентів і викладачів кафедри образотворчого мистецтва УДПУ імені Павла Тичини, 17 травня 2018 р., ДІАЗ «Стара Умань».

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Пояснювальна записка до випускної кваліфікаційної роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 67 сторінок. Основна частина викладена на 50 сторінках. Додатки викладено на 12 сторінках. Список використаних джерел містить 55 найменувань.

Практична частина кваліфікаційної роботи – це живописний твір «Золота осінь у «Софіївці», виконаний олійними фарбами на полотні, розміром **70x80 см.**, оформлений у раму.

Додаток Л

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ
БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ НАУКОВИХ РОБІТ**

(згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання»)

Характеристика джерела	Приклад оформлення
<p><i>Книги:</i> <i>Один автор</i></p>	<p>1. Василій Великий. Гомілії / Василій Великий ; [пер. з давньогрец. Л. Звонська]. – Львів : Свічадо, 2006. – 307 с. – (Джерела християнського Сходу. Золотий вік патристики IV – V ст. ; № 14).</p> <p>2. Коренівський Д. Г. Дестабілізуючий ефект параметричного білого шуму в неперервних та дискретних динамічних системах / Коренівський Д. Г. – К. : Ін-т математики, 2006. – 111 с. – (Математика та її застосування) (Праці / Ін-т математики НАН України ; т. 59).</p> <p>3. Матюх Н. Д. Що дорожче срібла-золота / Наталія Дмитрівна Матюх. – К. : Асамблея діл. кіл : Ін-т соц. іміджмейкінгу, 2006. – 311 с. – (Ювеліри України ; т. 1).</p> <p>4. Шкляр В. Елементал : [роман] / Василь Шкляр. – Львів : Кальварія, 2005. – 196, [1] с. – (Першотвір).</p>
<p><i>Два автори</i></p>	<p>1. Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині : історія, спогади, арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. – К. : Києво-Могилян. акад., 2005. – 397, [1] с. – (Бібліотека наукового щорічника "Україна дипломатична" ; вип. 1).</p> <p>2. Ромовська З. В. Сімейне законодавство України / З. В. Ромовська, Ю. В. Черняк. – К. : Прецедент, 2006. – 93 с. – (Юридична бібліотека. Бібліотека адвоката) (Матеріали до складання кваліфікаційних іспитів для отримання Свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю ; вип. 11).</p> <p>3. Суберляк О. В. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. В. Суберляк, П. І. Баштанник. – Львів : Растр-7, 2007.– 375 с.</p>
<p><i>Три автори</i></p>	<p>1. Акофф Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации / Акофф Р. Л., Магидсон Д., Эддисон Г. Д. ; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. – Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. – XLIII, 265 с.</p>
<p><i>Чотири автори</i></p>	<p>1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А.]. – К. : НДІ "Укراгропромпродуктивність", 2006. – 106 с. – (Бібліотека спеціаліста АПК. Економічні нормативи).</p> <p>2. Механізація переробної галузі агропромислового комплексу : [підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл.] / О. В. Гвоздев, Ф. Ю. Ялпачик, Ю. П. Рогач, М. М. Сердюк. – К. : Вища освіта, 2006. — 478, [1] с. – (ПТО: Професійно-технічна освіта).</p>

<i>П'ять і більше авторів</i>	<p>1. Психология менеджмента / [Власов П. К., Липницкий А. В., Луцких И. М. и др.] ; под ред. Г. С. Никифорова. – [3-е изд.]. – Х. : Гуманитар. центр, 2007. – 510 с.</p> <p>2. Формування здорового способу життя молоді : навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / [Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін.]. – К. : Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. – 115 с. – (Серія "Формування здорового способу життя молоді" : у 14 кн., кн. 13).</p>
<i>Без автора</i>	<p>1. Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Клос]. – К. : Грані-Т, 2007. – 119 с. – (Грані світу).</p> <p>2. Воскресіння мертвих : українська барокова драма : антологія / [упорядкув., ст., пер. і прим. В. О. Шевчук]. – К. : Грамота, 2007. – 638, [1] с.</p> <p>3. Тіло чи особистість? Жіноча тілесність у вибраній малій українській прозі та графіці кінця ХІХ – початку ХХ століття : [антологія / упоряд.: Л. Таран, О. Лагутенко]. – К. : Грані-Т, 2007. – 190, [1] с.</p> <p>4. Проблеми типологічної та квантитативної лексикології : [зб.наук.праць / наук. ред. Каліущенко В. та ін.]. – Чернівці : Рута, 2007.–310 с.</p>
<i>Багатотомний документ</i>	<p>1. Історія Національної академії наук України, 1941– 1945 / [упоряд. Л. М. Яременко та ін.]. — К. : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2007–Джерела з історії науки в Україні). Ч. 2 : Додатки – 2007. – 573, [1] с.</p> <p>2. Межгосударственные стандарты : каталог в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Рубцова Е. Ю. ; ред. Иванов В. Л.]. – Львов : НТЦ "Леонорм-Стандарт", 2005. – (Серія "Нормативная база предприятия"). – Т. 1. – 2005. – 277 с.</p> <p>3. Дарова А. Т. Неисповедимы пути Господни... : (Дочь врага народа) : трилогія / А. Дарова. – Одесса : Астропринт, 2006. – (Сочинения : в 8 кн. / А. Дарова ; кн. 4).</p> <p>4. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : Особенная часть : в 6 т. / Н. П. Кучерявенко. – Х. Право, 2002. – Т. 4: Косвенные налоги. – 2007. – 534 с.</p> <p>5. Реабілітовані історією. Житомирська область : [у 7 т.]. – Житомир : Полісся, 2006. – (Науково-документальна серія книг "Реабілітовані історією" : у 27 т. / голов. редкол.: Тронько П. Т. (голова) [та ін.]). Кн. 1 / [обл. редкол.: Синявська І. М. (голова) та ін.]. – 2006. –721, [2] с.</p> <p>6. Бондаренко В. Г. Теорія ймовірностей і математична статистика. Ч.1 / В. Г. Бондаренко, І. Ю. Канівська, С. М. Парамонова. — К. : НТУУ "КПІ", 2006. – 125 с.</p>

<p><i>Матеріали конференцій, з'їздів</i></p>	<p>1. Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу : матеріали Всеукр. конф. молодих учених-аграрників ["Молодь України і аграрна реформа"], (Харків, 11–13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. політики, Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. – Х. : Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. – 167 с.</p> <p>2. Кібернетика в сучасних економічних процесах : зб. текстів виступів на республік. міжвуз. наук.-практ. конф. / Держкомстат України, Ін-т статистики, обліку та аудиту. – К. : ІСОА, 2002. – 147 с.</p> <p>3. Матеріали ІХ з'їзду Асоціації українських банків, 30 червня 2000 р. інформ. бюл. – К. : Асоц. укр. банків, 2000. – 117 с. – (Спецвип.: 10 років АУБ).</p> <p>4. Оцінка й обґрунтування продовження ресурсу елементів конструкцій : праці конф., 6–9 черв. 2000 р., Київ. Т. 2 / відп. Ред. В. Т. Трошенко. – К. : НАН України, Ін-т пробл. міцності, 2000. – С. 559–956, XIII, [2] с. – (Ресурс 2000).</p> <p>5. Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій : зб. наук. праць / наук. ред. В. І. Моссаковський. – Дніпропетровськ : Навч. кн., 1999. – 215 с.</p> <p>6. Ризикологія в економіці та підприємстві : зб. наук. праць за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., 27–28 берез. 2001 р. / М-во освіти і науки України, Держ. податк. адмін. України [та ін.]. – К. : КНЕУ : Акад. ДПС України, 2001. – 452 с.</p>
<p><i>Препринти</i></p>	<p>1. Шиляев Б. А. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ/ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов / Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. – Х. ННЦ ХФТИ, 2006. – 19 с. – (Препринт / НАН Украины, Нац. науч. центр "Харьк. физ.-техн. ин-т"; ХФТИ 2006-4).</p> <p>2. Панасюк М. І. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами / Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. – Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. – 7, [1] с. – (Препринт / НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).</p> <p>3.</p>
<p><i>Депоновані наукові праці</i></p>	<p>1. Социологическое исследование малых групп населения / В. И. Иванов [и др.] ; М-во образования Рос. Федерации, Финансовая академия. – М., 2002. – 110 с. – Деп. в ВИНТИ 13.06.02, № 145432.</p> <p>2. Разумовский, В. А. Управление маркетинговыми исследованиями в регионе / В. А. Разумовский, Д. А. Андреев. – М., 2002. – 210 с. – Деп. в ИНИОН Рос. акад. наук 15.02.02, № 139876.</p> <p>3.</p>
<p><i>Словники</i></p>	<p>1. Географія : словник-довідник / [авт.-уклад. Ципін В. Л.]. — Х. : Халімон, 2006. – 175, [1] с.</p> <p>2. Тимошенко З. І. Болонський процес в дії : словник-довідник основ. термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. / З. І. Тимошенко, О. І. Тимошенко. — К. : Європ. ун-т, 2007. — 57 с.</p> <p>3. Українсько-німецький тематичний словник [уклад. Н. Яцко та ін.]. — К. : Карпенко, 2007. — 219 с.</p> <p>4. Європейський Союз : словник-довідник / [ред.-упоряд. М. Марченко]. — 2-ге вид., оновл. — К. : К.І.С., 2006. — 138 с.</p>

<i>Атласи</i>	<p>1. Україна : екол.-геогр. атлас : присвяч. всесвіт. дню науки в ім'я миру та розвитку згідно з рішенням 31 сесії ген. конф. ЮНЕСКО / [наук. редкол.: С. С. Куруленко та ін.] ; Рада по вивч. продукт. сил України НАН України [та ін.]. — / [наук. редкол.: С. С. Куруленко та ін.]. — К. : Варта, 2006. — 217, [1] с.</p> <p>2. Анатомія пам'яті : атлас схем і рисунків провідних шляхів і структур нервової системи, що беруть участь у процесах пам'яті : посіб. для студ. та лікарів / О. Л. Дроздов, Л. А. Дзяк, В. О. Козлов, В. Д. Маковецький. — 2-ге вид., розшир. та доповн. — Дніпропетровськ : Пороги, 2005. — 218 с.</p> <p>3. Куерда Х. Атлас ботаніки / Хосе Куерда ; [пер. з ісп. В. Й. Шовкун]. — Х. : Ранок, 2005. — 96 с.</p>
<i>Законодавчі та нормативні документи</i>	<p>1. Кримінально-процесуальний кодекс України : за станом на 1 груд. 2005 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К. : Парлам. вид-во, 2006. — 207 с. — (Бібліотека офіційних видань).</p> <p>2. Медична статистика статистика : зб. нормат. док. / упоряд. та голов. ред. В. М. Заболотько. — К. : МНІАЦ мед. статистики : Медінформ, 2006. — 459 с. — (Нормативні директивні правові документи).</p> <p>3. Експлуатація, порядок і терміни перевірки запобіжних пристроїв посудин, апаратів і трубопроводів теплових електростанцій : СОУ-Н ЕЕ 39.501:2007. — Офіц. вид. — К. : ГРІФРЕ : М-во палива та енергетики України, 2007. — VI, 74 с. — (Нормативний документ Мінпаливенерго України. Інструкція).</p>
<i>Стандарти</i>	<p>1. Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004, IDT) : ДСТУ ISO 7000:2004. — [Чинний від 2006-01-01]. — К. : Держспоживстандарт України 2006. — IV, 231 с. — (Національний стандарт України).</p> <p>2. Якість води. Словник термінів : ДСТУ ISO 6107-1:2004 — ДСТУ ISO 6107-9:2004. — [Чинний від 2005-04-01]. — К. : Держспоживстандарт України, 2006. — 181 с. — (Національні стандарти України).</p> <p>3. Вимоги щодо безпечності контрольно-вимірювального та лабораторного електричного устаткування. Частина 2-020. Додаткові вимоги до лабораторних центрифуг (EN 61010-2-020:1994, IDT) : ДСТУ EN 61010-2-020:2005. — [Чинний від 2007-01-01]. — К. : Держспоживстандарт України, 2007. — IV, 18 с. — (Національний стандарт України).</p>
<i>Каталоги</i>	<p>1. Межгосударственные стандарты : каталог : в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Павлюкова В. А. ; ред. Иванов В. Л.]. — Львов : НТЦ "Леонорм-стандарт, 2006 — (Серия "Нормативная база предприятия"). Т. 5. — 2007. — 64 с., Т. 6. — 2007. — 277 с.</p> <p>2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : каталог-довідник / [авт.-упоряд. М. Зобків та ін.]. — Львів : Новий час, 2003. — 160 с.</p> <p>3. Університетська книга : осінь, 2003 : [каталог]. — [Суми : Унів. кн., 2003]. — 11 с.</p> <p>4. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Горницкая И. П., Ткачук Л. П. — Донецк : Лебедь, 2005. — 228 с.</p>
<i>Бібліографічні показники</i>	<p>1. Куц О. С. Бібліографічний показчик та анотації кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді Львівського державного університету фізичної культури у 2006 році / О. Куц, О. Вацеба. — Львів : Укр. технології, 2007. — 74 с.</p> <p>2. Систематизований показчик матеріалів з кримінального права, опублікованих у Віснику Конституційного Суду України за 1997–2005 роки / [уклад. Кириць Б. О., Потлань О. С.]. — Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2006. — 11 с. — (Серія: Бібліографічні довідники ; вип. 2).</p>

<i>Дисертації</i>	1. Петров П.П. Активність молодих зірок сонячної маси : дис. ... доктора фіз.-мат. наук : 01.03.02 / Петров Петро Петрович. – К., 2005. – 276 с.
<i>Автореферат и дисертації</i>	1. Новосад І.Я. Технологічне забезпечення виготовлення секцій робочих органів гнучких гвинтових конвеєрів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.02.08 „Технологія машинобудування” / І. Я. Новосад. – Тернопіль, 2007. – 20, [1] с. 2. Нгуен Ші Данг. Моделювання і прогнозування макроекономічних показників в системі підтримки прийняття рішень управління державними фінансами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.13.06 „Автоматиз. системи упр. та прогрес. інформ. технології” / Нгуен Ші Данг. – К., 2007. – 20 с.
<i>Авторські свідоцтва</i>	1. А. с. 1007970 СССР, МКИЗ В 25 J 15/00. Устройство для захвата неориентированных деталей типа валов / В. С. Ваулин, В. Г. Кемайкин (СССР). – № 3360585/25–08 ; заявл. 23.11.81 ; опубл. 30.03.83, Бюл. № 12.
<i>Патенти</i>	1. Пат. 2187888 Российская Федерация, МПК7 Н 04 В 1/38, Н 04 J 13/00. Приемопередающее устройство / Чугаева В.И.; заявитель и патентообладатель Воронеж. науч.-исслед. ин-т связи. – № 2000131736/09 ; заявл. 18.12.00 ; опубл. 20.08.02, Бюл. № 23 (II ч.).
<i>Частина книги, періодичного, продовжувано го видання</i>	1. Козіна Ж. Л. Теоретичні основи і результати практичного застосування системного аналізу в наукових дослідженнях в області спортивних ігор / Ж. Л. Козіна // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 6. – С. 15–18, 35–38. 2. Гранчак Т. Інформаційно-аналітичні структури бібліотек в умовах демократичних перетворень / Тетяна Гранчак, Валерій Горовий // Бібліотечний вісник. – 2006. – № 6. – С. 14–17. 3. Валькман Ю. Р. Моделирование НЕ-факторов – основа интеллектуализации компьютерных технологий / Ю. Р. Валькман, В. С. Быков, А. Ю. Рыхальский // Системні дослідження та інформаційні технології. – 2007. – № 1. – С. 39–61. 4. Ма Шуїн Проблеми психологічної підготовки в системі фізкультурної освіти / Ма Шуїн // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 5. – С. 12–14. 5. Регіональні особливості смертності населення України / Л. А. Чепелевська, Р. О. Моїсєнко, Г. І. Баторшина [та ін.] // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – 2007. – № 1. – С. 25–29. 6. Валова І. Нові принципи угоди Базель II / І. Валова ; пер. з англ. Н. М. Середи // Банки та банківські системи. – 2007. – Т. 2, № 2. – С. 13–20. 7. Зеров М. Поетична діяльність Куліша // Українське письменство ХІХ ст. Від Куліша до Винниченка : (нариси з новітнього укр., письменства) : статті / Микола Зеров. – Дрогобич, 2007. – С. 245–291. 8. Третьяк В. В. Возможности использования баз знаний для проектирования технологии взрывной штамповки / В. В. Третьяк, С. А. Стадник, Н. В. Калайтан // Современное состояние использования импульсных источников энергии в промышленности : междунар. науч.-техн. конф., 3-5 окт. 2007 г. : тезисы докл. – Х., 2007. – С. 33. 9. Чорний Д. Міське самоврядування: тягарі проблем, принади цивілізації / Д. М. Чорний // По лівий бік Дніпра: проблеми модернізації міст України : (кінець ХІХ–початок ХХ ст. / Д. М. Чорний. – Х., 2007. – Розд. 3. – С. 137–202.

<i>Електронні ресурси</i>	<p>1. Богомольний Б. Р. Медицина екстремальних ситуацій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. мед. вузів III—IV рівнів акредитації / Б. Р. Богомольний, В. В. Кононенко, П. М. Чуєв. – 80 Min / 700 MB. – Одеса : Одес. мед. ун-т, 2003. – (Бібліотека студента-медика) – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium ; 32 Mb RAM ; Windows 95, 98, 2000, XP ; MS Word 97-2000. – Назва з контейнера.</p> <p>2. Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс] : за даними Всеукр. перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. – К. : CD-вид-во "Інфодиск", 2004. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) : кольор. ; 12 см. – (Всеукр. перепис населення, 2001). – Систем. вимоги: Pentium-266 ; 32 Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. – Назва з титул. екрану.</p> <p>3. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті : (підсумки 10-ї Міжнар. конф. „Крим-2003”) [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібліотечний вісник – 2003. – № 4. – С. 43. – Режим доступу до журн. : http://www.nbu.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm.</p>
---------------------------	--

Додаток М
ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.

<p>Чотири і більше авторів</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. 2. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. 3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с. 4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
<p>Автор(и) та редактор(и)/упорядники</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
<p>Без автора</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с. 3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. 6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломєць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. 7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. 8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с. 9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. 10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. 11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
<p>Багатотомні видання</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Синицына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с. 3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с. 4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади

	<p>правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.</p> <p>5. Кучерявенко Н. П. Курс податкового права : в 6 т. Харків : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.</p>
Автореферати дисертацій	<p>1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.</p> <p>2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p> <p>3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.</p>
Дисертації	<p>1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с.</p> <p>2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с.</p> <p>3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.</p> <p>2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</p> <p>3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536.</p> <p>4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543.</p> <p>6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.</p> <p>7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141.</p> <p>8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.</p>
Архівні документи	<p>1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p> <p>2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника</i></p>

	<i>НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</i>
Патенти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. 2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Препринти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1). 2. Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).
Стандарти	<ol style="list-style-type: none"> 1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Каталоги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с. 2. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с. 3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографічні покажчики	<ol style="list-style-type: none"> 1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с. 2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). 3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування). 4. Лисодед О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с. 5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України

	ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).
Частина видання: книги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Баймуратов М. А. Імплементация норм международного права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров / М. А. Баймуратов. <i>Михайло Баймуратов: право як буття вченого</i> : зб. наук. пр. до 55-річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493. 2. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с экологическим правом</i> : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212. 3. Коломоець Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоець. Київ, 2009. С. 195–197. 4. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.
Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136. 2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137. 3. Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. <i>Формирование толерантного сознания в обществе</i> : материалы VII междунар. антитеррорист. форума (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145–150. 4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53. 5. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.
Частина видання: довідкового видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673. 2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55. 3. Сірій М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.
Частина видання: продовжуваного видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коломоець Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. 2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою

	<p>матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159.</p> <p>3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218.</p> <p>4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.</p>
<p>Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)</p>	<p>1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92.</p> <p>2. Коломоець Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79.</p> <p>3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p> <p>4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15.</p> <p>5. Bletska D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.</p>
<p>Електронні ресурси</p>	<p>1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757 & (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsey.org.ua/5_2017/32.pdf.</p> <p>3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.</p>

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ	4
<i>Алгоритм процесу підготовки кваліфікаційних робіт.....</i>	4
<i>Часова регламентація підготовки кваліфікаційних робіт та контролю процесу їх виконання.....</i>	4
РОЗДІЛ 2. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ І ТЕХНІЧНОГО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ.....	7
<i>Вимоги до змісту тексту кваліфікаційних робіт.....</i>	7
<i>Вимоги до технічного оформлення тексту кваліфікаційних робіт.....</i>	8
<i>Вступ.....</i>	8
<i>Структура вступу.....</i>	8
<i>Основна частина.....</i>	10
<i>Висновки.....</i>	10
<i>Список використаних джерел.....</i>	11
<i>Додатки.....</i>	11
РОЗДІЛ 3. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ЧАСТИНИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	12
<i>Оформлення структурних частин та їх заголовків.....</i>	12
<i>Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів</i>	12
<i>Нумерація ілюстрацій, таблиць, формул.....</i>	13
<i>Нумерація приміток до тексту, ілюстрацій, таблиць.....</i>	13
<i>Титульний аркуш.....</i>	14
<i>Зміст.....</i>	14
<i>Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів.....</i>	14
<i>Загальні правила цитування та посилання на використані джерела.....</i>	15
<i>Оформлення списку використаних джерел.....</i>	16
<i>Додатки.....</i>	16
РОЗДІЛ 4. ЗМІСТ ПРАКТИЧНО-ТВОРЧОЇ ЧАСТИНИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	17
<i>Етапи виконання практично-творчої частини кваліфікаційної роботи.....</i>	17
<i>Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи.....</i>	19
<i>Порядок і процедура захисту кваліфікаційної роботи.....</i>	19
<i>Захист кваліфікаційної роботи у Екзаменаційній комісії .....</i>	20
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	22
ДОДАТКИ.....	23